

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2014/2015

Destinace (země, město): Belgie, Gent

Jméno, příjmení: PhDr. Lenka Uchýtilová

Lektorát českého jazyka na Filozofické fakultě vlámské univerzity v Gentu je součástí Institutu cizích jazyků a kultur. Čeština se vyučuje v rámci katedry Slavistiky a studií Východní Evropy: www.slavistiek.ugent.be.

Posluchači studují češtinu jako povinně volitelný předmět (druhý slovanský jazyk vedle ruštiny) od 2. ročníku bakalářského studia, přičemž až do letošního roku měli na výběr z celkem 5 slovanských jazyků (čeština, polština, srbochorvatština, slovinština a bulharština). Studium trvá tři roky – Čeština I a Čeština II v rámci bakalářského studia a Čeština III v rámci magisterského studia – a je dotováno vždy 3 vyučovacími hodinami týdně po 75 minutách. Posluchači magisterského studia navštěvují navíc kurz textové analýzy.

Třetí akademický rok mého působení na tomto lektorátu začal s vědomím, že se jedná o rok poslední. Jak jsem informovala ve své předchozí zprávě, počátkem akademického roku 2013/14 rozhodlo vedení Slavistiky o redukci studijního curricula na úkor češtiny a polštiny, a to z podnětu děkanátu fakulty v rámci úsporných opatření. Důvodem, proč se vedení Slavistiky rozhodlo zrušit právě západoslovanské jazyky, je skutečnost, že většina profesorů se specializuje na jižní slovanskou větev, a studijní nabídka byla tedy modifikována na balkanistiku. Akademický rok 2014/15 byl posledním, kdy se posluchači mohli zapsat do začátečnických kurzů češtiny, přitom jim měla být garantována možnost dokončení bakalářského studia z tohoto předmětu. Stávající studenti měli mít možnost absolvovat i magisterské studium.

Počátkem kalendářního roku 2014 však vypovědělo Vlámské ministerstvo školství smlouvu o spolupráci s MŠMT ČR a akademický rok 2014/15 byl definitivně posledním, kdy bylo ještě připraveno výuku češtiny na UGent podporovat.

Za těchto nepříznivých okolností, umocněných negativní motivací ze strany profesorů pokud jde o perspektivu češtiny, se do začátečnického kurzu Čeština I zapsaly 3 studentky. Jen pro srovnání: na polštinu, která byla dosud nejoblíbenějším tzv. druhým jazykem, se zapsal pouze jeden student, a na slovinštinu, která zůstala zachována jako fakultativní předmět v rámci *studia minor*, se nezapsal vůbec nikdo. Lze tedy hovořit o relativním úspěchu.

Celkově na Slavistice studuje kolem 20 studentů, což je velmi nízký počet. V minulých letech bylo toto číslo více než dvojnásobné, v dobách největšího rozkvětu katedry se pohybovalo kolem 70.

Současná situace studentů češtiny v jednotlivých kurzech vypadala následovně:

Čeština I – 3 studentky, Čeština II – 5 studentů, Čeština III – 1 studentka.

Jako základní výukový materiál v kurzu Čeština I jsme používaly učebnici Lídy Holé Čeština krok za krokem I, Čeština krok za krokem II od téže autorky v kurzu Čeština II, vždy v kombinaci s učebnicí Communicative Czech od autorek Reškové a Pintarové. V magisterském kurzu jsem pracovala s učebnicí Čeština pro středně a více pokročilé autorky Jany Bischofové a kol., a dále s řadou literárních, publicistických a odborných autentických textů a poslechových materiálů z portálů např. www.youtube.com nebo www.ct24.cz.

Výuka probíhala v učebně vybavené připojením na internet. Ve stejné budově měl lektor k dispozici standardní pracovnu s počítačem, kde byly umístěny i učebnice a pomůcky z Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí. Slavistická část knihovny bohužel byla prozatím přestěhována do provizorních prostor budovy Technicum, než bude stabilně umístěna do knihovny ústřední. V polovině ledna bylo celé slavistické oddělení přestěhováno do 6. patra nedaleké moderní budovy Blandijnberg 2, kde sídlí všechna další oddělení Institutu cizích jazyků a kultur. Stěhování bylo dočasně spojeno s řadou technických omezení, např. nedostupností internetu či kopírky a scanneru. Výuka nadále probíhala v původní historické budově Rozier, což bylo trochu nepohodlné, protože jsem pomůcky neměla „po ruce“ jako předtím, celkově je ovšem nové pracoviště mnohem příjemnější. Historickou budovu čeká nyní rozsáhlá rekonstrukce, než se stane součástí univerzitní knihovny.

Kromě vlastní výuky jsem promítala studentům české filmy s doplňujícím komentářem, v rámci mezinárodní přehlídky filmů s tematikou I. světové války jsem i pro širší veřejnost prezentovala film Dobrý voják Švejk. Příležitostně jsme se účastnili různých kulturních akcí, díky dostupnosti Bruselu bylo možné navštívit akce v Českém centru (společně jsme navštívili například Czech Street Party). Pro Literární večer katedry jsme připravili pásmo z české poezie (mj. Holan, Seifert, Hrabě), které se publiku velmi líbilo. Některé vlastní překlady českých básní do nizozemštiny studentky publikovaly ve zpravodaji studentského spolku Slavia „De Slaaf“. K samostudiu si posluchači mohli kdykoli půjčovat DVD s českými filmy a další pomůcky. Jako komunikační platformu jsme využívali jednak oficiální univerzitní portál Minerva, jednak facebookovou stránku studentského spolku Slavia, a také profil Slavistiek UGent.

V listopadu 2014 se v rámci kurzu Literatura a kultura Střední Evropy uskutečnila beseda s českým literárním kritikem Miroslavem Balašíkem o Milanu Kunderovi s názvem „The Unbearable Lightness of Understanding“, která měla velký úspěch. (Blíže jsem o eventu referovala v časopise Krajiny češtiny č. 7). Akce byla realizována v rámci Projektu na podporu bohemistiky v zahraničí, financovaného MZV ČR.

Výuka je celkově velmi intenzivní, velkou předností je, že studenti mají už za sebou rok studia ruštiny, řada z nich má slovanský původ a vesměs jsou zvyklí se na hodiny svědomitě připravovat. Dělají tudíž viditelné pokroky. Na konci školního roku posluchači skládají zkoušku, která má přísná kritéria a skládá se z více částí (několik průběžných testů, ústních a písemných, souhrnný závěrečný test a ústní zkouška), posluchači magisterského programu navíc odevzdávají obsáhlé portfolio k textové analýze. Náplň, úroveň výuky a náročnost zkoušek je koordinována s ostatními lektory a s nadřízeným, který evaluační podklady předkládá akreditační komisi. Podle kritérií Společného evropského referenčního rámce pro jazyky by studenti měli v závěru studia dosáhnout minimálně úrovně B1. Je pro ně velmi motivující, že od loňského roku je možné skládat certifikované zkoušky podle SERJ v Centru českých studií v Bruselu. S kolegyněmi z ULB jsem pravidelně spolupracovala, stejně tak i s českými zastupitelskými úřady, jmenovitě s paní konzulkou Hanou Peškovou, a s krajanským spolkem Beseda a jeho prezidentkou paní Olgou Schmalzried.

Posluchači mohou během studia využít možnosti pobytu na některé z českých univerzit (Praha, Olomouc, Brno) v rámci studia Erasmus, na základě bilaterální smlouvy mezi MŠMT ČR a Vlámským ministerstvem školství jim i letos byla poskytnuta měsíční stipendia na Letní školu slovanských studií. Díky tomu se tři

studentky v létě 2015 zúčastní měsíční Letní školy (Brno, Olomouc) a všechny tři posluchačky kurzu Čeština I stráví zimní semestr 2015/16 v ČR v rámci Erasmu.

Moje motivační práce v právě uplynulém školním roce se opírala hlavně o skutečnost, že posluchači mají pravděpodobně poslední možnost využít stipendia na Letní školu a vůbec poslední možnost řádného studia češtiny na vlámské univerzitě, a budou mít tudíž na pracovním trhu do budoucna určitou výhodu. Zatímco například polštinu je možné nadále studovat dokonce jako hlavní obor na nejprestižnější vlámské univerzitě v Lovani, češtinu už žádná jiná vlámská univerzita ani vyšší odborná škola nenabízí. Argument, že se čeština studuje na Svobodné univerzitě v Bruselu je velmi zavádějící, protože je málo pravděpodobné, že by někdo z nizozemsky mluvících Flander studoval na frankofonní univerzitě.

Téma případné výuky češtiny ve Flandrech v budoucnu se pokoušel otevřít při svých systematických jednáních s rektory belgických univerzit nově nastoupivší velvyslanec České republiky v Belgickém království, pan Jaroslav Kurfürst, ale zatím se tato myšlenka z úsporných důvodů nejeví příliš reálnou. Mezi Belgií a Českou republikou existuje velmi intenzivní hospodářská spolupráce a belgické firmy se sídlem ve Flandrech poměrně často hledají zaměstnance hovořící česky. Domnívám se, že deficit výuky češtiny se časem projeví.

K poslednímu roku lektorátu na UGent jsem přistupovala s tím, že udělám pro obor a studenty, co bude v mých silách. Je smutné končit na lektorátu z důvodu jeho zrušení, ale bohužel jsem toto rozhodnutí ani v nejmenším nemohla ovlivnit, tudíž jsem skutečnost brala pragmaticky a snažila se vytěžit ze situace to nejlepší, což se mi, myslím, podařilo. Je škoda, že nemohu pokračovat se studenty dál, alespoň ještě příští rok, ale jak jsem již uvedla výše, Vlámské ministerstvo školství tuto možnost vyloučilo. V češtině budou příští rok pokračovat 3 stávající studentky bakalářského studia a 2 studenti magisterského studia, jejichž výuku převezme paní Leen Spiessens, belgická bohemistka z katedry aplikované lingvistiky, kde má nenaplněný úvazek. Přeji jí v práci hodně štěstí.

Chtěla bych poděkovat všem, kdo mě během lektorského působení v Gentu podporovali, a věřím, že se čeština někdy v budoucnu do Flander vrátí.

V Gentu, 15. 07. 2015

PhDr. Lenka Uchytlová

Na závěr připojuji několik momentek z uplynulého akademického roku.

